

I Indledningen paa viser Forfatteren, hvorledes Landbrugskrisen har udviklet sig i Sverige. Han understreger, at Prisfaldet først sætter igennem overfor de vegetabiliske Landbrugsprodukter, medens de animalske rammes senere. I Overensstemmelse hermed tvinges Statsmagten først til Indgreb overfor Kornets Prisdannelse. Dette sker gennem »Spanmålsregleringen«. Senere, da Priserne ogsaa falder for de animalske Landbrugsprodukter, finder der ogsaa Statsindgreb Sted overfor disse Varer.

I denne Forbindelse forekommer det mig meget værdifuldt, naar Forfatteren understreger, at de Indgreb, som har fundet Sted, ikke er sket efter en samlet Plan, men som isolerede Indgreb, fremtvunget af de økonomiske Forholds Udvikling.

Noget tilsvarende kender vi jo ogsaa fra danske Forhold, selv om Udviklingen ikke har været analog, idet Kornlovene jo først er kommet i sidste Række. Naar Udviklingen har været noget anderledes i Danmark, skyldes det vel i første Række den animalske Eksports dominerende Indflydelse, men maaske ogsaa de politiske Magtforhold.

Kjeld Bjerke.

Hans Bolza: EIN NEUER WEG ZUR ERFORSCHUNG UND DARSTELLUNG VOLKSWIRTSCHAFTLICHER VORGÄNGE. Berlin (Springer) 1935. 85 S. RM. 4,80.

Forfatteren til dette skrift er ingeniør og leder af et stort tysk industriforetagende. Som saa mange andre, der beskæftiger sig med økonomi, har han ikke overvættets respekt for den eksisterende videnskab, som efter hans mening trænger til en gennemgribende revision. Nøglen hertil er »den naturvidenskabelige metode«.

Med dette udgangspunkt har dr. Bolza behandlet forskellige teoretiske problemer paa en skarpsindig og selvstændig maade, som fortjener al mulig respekt, men hans kritik skyder over maalet og hans udredninger har ikke den rækkevidde, han selv tillægger dem.

Den ny metode bestaar i, at de økonomiske processers forløb i tiden fremstilles ved hjælp af mængdefunktioner. F. ex. fremstilles produktionen af en bestemt vare indenfor et bestemt omraade ved hjælp af en kurve, der med tiden som abcisse angiver, hvor meget der paa ethvert tidspunkt ialt er produceret siden verdens skabelse. Kurvens hældning, funktionens differentialkvotient, angiver ydelsen (Leistung), i dette tilfælde produktionen pr. tidsenhed. Mængdefunktionerne kan ikke blot udtrykke produktionen i tekniske enheder, men ogsaa maalt i penge. Har man to kurver, der angiver henholdsvis værdien og styktallet, kan prisen i et givet tidspunkt udtrykkes som forholdet mellem de to funktioners differentialkvotienter. Andre vigtige størrelser udtrykkes som mængdedifferenser, d. v. s. som differenser mellem to mængdefunktioner. F. ex. behandles svineprisen ved hjælp af to funktioner, hvoraf den ene angiver slagtingerne, den anden tillæget. Svingningerne i produktionens omfang viser sig ved kurvernes afvekslende stærkere og svagere stigning. Funktionerne differens, som udtrykkes ved den lodrette afstand mellem kurverne, viser til enhver tid svinebestanden, medens den vandrette afstand angiver svinenes levealder (produktionsperioden), som forudsættes konstant.

Denne metode har uden tvivl været forfatteren et udmærket hjælpemiddel til at gennemtænke økonomiske problemer. Den fortjener ogsaa — i visse tilfælde — at komme i betragtning som en klar og anskuelig fremstillings-

I Indledningen paa viser Forfatteren, hvorledes Landbrugskrisen har udviklet sig i Sverige. Han understreger, at Prisfaldet først sætter igennem overfor de vegetabiliske Landbrugsprodukter, medens de animalske rammes senere. I Overensstemmelse hermed tvinges Statsmagten først til Indgreb overfor Kornets Prisdannelse. Dette sker gennem »Spanmålsregleringen«. Senere, da Priserne ogsaa falder for de animalske Landbrugsprodukter, finder der ogsaa Statsindgreb Sted overfor disse Varer.

I denne Forbindelse forekommer det mig meget værdifuldt, naar Forfatteren understreger, at de Indgreb, som har fundet Sted, ikke er sket efter en samlet Plan, men som isolerede Indgreb, fremtvunget af de økonomiske Forholds Udvikling.

Noget tilsvarende kender vi jo ogsaa fra danske Forhold, selv om Udviklingen ikke har været analog, idet Kornlovene jo først er kommet i sidste Række. Naar Udviklingen har været noget anderledes i Danmark, skyldes det vel i første Række den animalske Eksports dominerende Indflydelse, men maaske ogsaa de politiske Magtforhold.

Kjeld Bjerke.

Hans Bolza: EIN NEUER WEG ZUR ERFORSCHUNG UND DARSTELLUNG VOLKSWIRTSCHAFTLICHER VORGÄNGE. Berlin (Springer) 1935. 85 S. RM. 4,80.

Forfatteren til dette skrift er ingeniør og leder af et stort tysk industriforetagende. Som saa mange andre, der beskæftiger sig med økonomi, har han ikke overvættets respekt for den eksisterende videnskab, som efter hans mening trænger til en gennemgribende revision. Nøglen hertil er »den naturvidenskabelige metode«.

Med dette udgangspunkt har dr. Bolza behandlet forskellige teoretiske problemer paa en skarpsindig og selvstændig maade, som fortjener al mulig respekt, men hans kritik skyder over maalet og hans udredninger har ikke den rækkevidde, han selv tillægger dem.

Den ny metode bestaar i, at de økonomiske processers forløb i tiden fremstilles ved hjælp af mængdefunktioner. F. ex. fremstilles produktionen af en bestemt vare indenfor et bestemt omraade ved hjælp af en kurve, der med tiden som abcisse angiver, hvor meget der paa ethvert tidspunkt ialt er produceret siden verdens skabelse. Kurvens hældning, funktionens differentialkvotient, angiver ydelsen (Leistung), i dette tilfælde produktionen pr. tidsenhed. Mængdefunktionerne kan ikke blot udtrykke produktionen i tekniske enheder, men ogsaa maalt i penge. Har man to kurver, der angiver henholdsvis værdien og styktallet, kan prisen i et givet tidspunkt udtrykkes som forholdet mellem de to funktioners differentialkvotienter. Andre vigtige størrelser udtrykkes som mængdedifferenser, d. v. s. som differenser mellem to mængdefunktioner. F. ex. behandles svineprisen ved hjælp af to funktioner, hvoraf den ene angiver slagtingerne, den anden tillæget. Svingningerne i produktionens omfang viser sig ved kurvernes afvekslende stærkere og svagere stigning. Funktionerne differens, som udtrykkes ved den lodrette afstand mellem kurverne, viser til enhver tid svinebestanden, medens den vandrette afstand angiver svinenes levealder (produktionsperioden), som forudsættes konstant.

Denne metode har uden tvivl været forfatteren et udmærket hjælpemiddel til at gennemtænke økonomiske problemer. Den fortjener ogsaa — i visse tilfælde — at komme i betragtning som en klar og anskuelig fremstillings-

form, men det er et spørgsmaal, om den bringer noget nyt. I almindelighed turde det være mere anskueligt umiddelbart at afbilde f. ex. den løbende produktion som funktion af tiden, fremfor at anvende en mængdekurve, som udtrykker en fortsat opsummering. Værdifuld er dog den skarpe begrebsmæssige sondring mellem »Menge« og »Leistung«, egentlige mængder og mængder pr. tidsenhed.

Metoden synes bedst egnet for enkelttilfælde, som det ovenfor nævnte eksempel, hvor de cykliske bevægelser i svineprisen undersøges, men heller ikke i dette tilfælde kan jeg se, at resultatet fører ud over det, man vidste i forvejen.

Mere tvivlsom forekommer dr. Bolzas metode mig, naar den anvendes paa pengevæsnet. Her er tanken, at samfundet kan deles i to grupper, der producerer for at bytte gensidigt. Imidlertid byttes varer ikke direkte mod varer, der indskydes penge eller kreditmidler som mellemlid. Fremstiller man de to gruppers produktion maalt i penge som to mængdekurver, vil disse ikke falde sammen, men bevæge sig i en indbyrdes afstand, som angiver »mængden af betalingsmidler«. Kreditvolumenet fremstilles altsaa som en mængdedifferens. Der er naturligvis noget rigtigt og frugtbart i at sætte pengemængden i forbindelse med tidsafstanden mellem ydelse og modydelse, men efter min mening strander betragtningen, fordi det er umuligt at reducere alle et samfunds komplicerede og forgrenede pengetransaktioner til et bytte mellem to grupper. Jeg kan ikke indse, hvorledes man kan tillægge de to mængdefunktioner nogen konkret betydning.

Til trods for den iøvrigt klare og anskuelige fremstilling er der enkelte punkter, hvor det er vanskeligt at følge forfatterens hensigt, vanskeligt at se hvad han vil opnaa og vanskeligt at forstaa, hvad det er, han bebrejder den økonomiske videnskab. Saaledes er det mig ganske uklart, hvorfor dr. Bolza lægger saa megen vægt paa, at prisen defineres som forholdet mellem to differentialkvotienter, og at han saa skarpt kritiserer, at prisen opfattes som en »primærstørrelse«. Priserne er netop primærstørrelser i den forstand, at det er de økonomisk vigtige størrelser, der lettest og sikrest kan gøres til genstand for iagttagelse.

I øvrigt vender dr. Bolza sig fortrinsvis mod den matematiske skole — ud fra den betragtning, at kun den matematiske behandling har interesse — men kritikken er ikke dybtgaaende. Den bygger aabenbart paa kendskab til Pareto og er rettet mod to punkter: at analysen er statisk og ikke dynamisk, og at der opereres med psykologiske størrelser (nytte). Dr. Bolza er ikke klar over, at den subjektive værdilære kan opfattes rent behaviouristisk. Han kritiserer anvendelsen af udbuds- og efterspørgselsfunktioner og fremhæver adskillige steder, at forhold, der afhænger af psykologiske faktorer, ikke er tilgængelige for exact behandling. Han vil kun beskæftige sig med det, der »virkeligt og ærligt kan maales og tælles«, d. v. s. produktion, priser, pengemængde o. s. v. Forfatteren har ikke set den fulde konsekvens af dette standpunkt. Nationaløkonomiens genstand er de økonomiske handlinger, og menneskelige handlinger er altid psykologisk bestemt. Økonomiens opgave er at finde lovmæssigheden i disse handlinger, hvadenten det er muligt at udtrykke aarsagssammenhængen med samme præcision som »naturlovene« eller ej. Hvis man paa forhaand opgiver at udforske denne sammenhæng, kan heller ikke den naturvidenskabelige metode føre videre end til en blot og bar beskrivelse af fænomenerne.

O. Strange Petersen.